יוֹם יְרוּשָׁלַיִם

(ערוך מתוך כתיבתה של מתיה קם באתר מט״ח)

בֵּין מִלְחֶמֶת הָעַצְמָאוּת (1948) עַד מִלְחֶמֶת שֵׁשֶׁת הַיָּמִים (1967) הָיְתָה יְרוּשָׁלַיִם עִיר מְחֻלֶּקֶת: הַחֵלֶק הַמַּעֲרָבִי שֶׁל הָעִיר הָיָה בִּידֵי יִשְׂרָאֵל, וְאִלּוּ חֶלְקָהּ הַמִּזְרָחִי, כּוֹלֵל יְרוּשָׁלַיִם הָעַתִּיקָה, הָיָה בִּשְׁלִיטַת יַרְדֵּן (פְּרָט לְהַר הַצּוֹפִים). בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְמִלְחֶמֶת שֵׁשֶׁת הַיָּמִים כָּבְשׁוּ חַיָּלֵי צַהַ״ל אֶת יְרוּשָׁלַיִם הַמִּזְרָחִית וּבְכָךְ הֵבִיאוּ לְאִחוּדָהּ שֶׁל הָעִיר.

כְּשָׁנָה לְאַחַר מִכֵּן קָבְעָה הַכְּנֶסֶת אֶת הַתַּאֲרִיךְ כ״ח בְּאִיָּר כְּיוֹם יְרוּשָׁלַיִם – יוֹם שֶׁנּוֹעַד לְצַיֵּן אֶת אִחוּדָהּ מֵחָדָשׁ שֶׁל הָעִיר וְאֶת הַקֶּשֶׁר הַהִיסְטוֹרִי הַמְּיֻחָד שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל לִירוּשָׁלַיִם לְאֹרֶךְ כָּל הַדּוֹרוֹת.

כָּךְ נִרְאֲתָה יְרוּשָׁלַיִם לִפְנֵי אִחוּדָהּ.

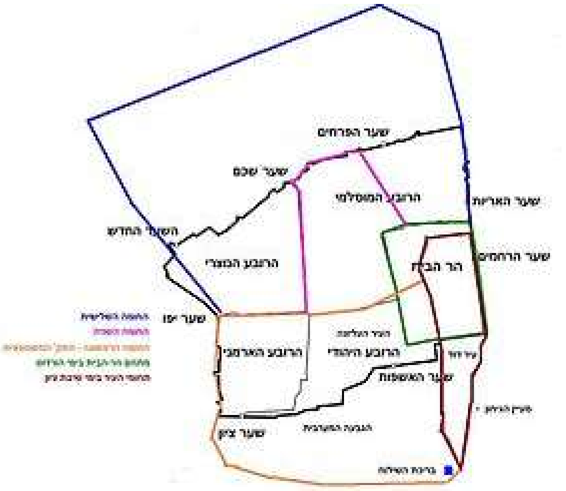
שער הפרחים
שער שכם
הרובע המוסלמי
שער האריות
השער החדש
הרובע הנוצרי
הר הבית
שער הרחמים
שער יפו
החומה השלישית
החומה השנייה
מתחם הר הבית בימי הורדוס
חומות העיר בימי שיבת ציון
העיר העליונה
הרובע הארמני
הרובע היהודי
עיר דוד
שער האשפות
שער ציון
הגבעה המערבית
בריכת השילוח

משימות

1. כמה שנים הייתה ירושלים מחולקת?
2. מדוע היה כה חשוב לממשלת ישראל לאחד את כלל האזורים בירושלים?

3. ירושלים היא עיר הבירה של ישראל אך היא מיוחדת וקדושה לאנשים רבים מכל העולם. למי עוד היא קדושה?

4. חֲזַ״ל (חֲכָמֵינוּ זִכְרָם לִבְרָכָה) הֶאֱמִינוּ כִּי בְּהַר הַמּוֹרִיָּה נִמְצֵאת אֶבֶן מְיֻחֶדֶת, הַקְּרוּיָה "**אֶבֶן הַשְּׁתִיָּה**", שֶׁמִּמֶּנָּה הֻשְׁתַּת (נוֹצַר) כָּל הָעוֹלָם. הֵם הֶאֱמִינוּ כִּי יְרוּשָׁלַיִם הִיא מֶרְכַּז הָעוֹלָם, וְלָכֵן כִּנּוּ אוֹתָהּ "**הַטַּבּוּר שֶׁל הָעוֹלָם**".

   מצאו באינטרנט שמות נוספים שיש לירושלים.

5. קראו את השיר שלפניכם.

צִפּוֹרֵי יְרוּשָׁלַיִם / שלומית כהן אסיף

הֶהָרִים שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם
יוֹצְאִים בִּמְחוֹלוֹת.
הַצִּפֳּרִים שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם
מִתְפַּלְּלוֹת, מִתְפַּלְּלוֹת.

הַצִּפֳּרִים שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם
בָּאֲוִיר וְגַם בַּקֵּן,
הֵן לֹא אוֹמְרוֹת "הַלְוַאי!"
הֵן אוֹמְרוֹת: "אָמֵן!"

הַצִּפֳּרִים שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם
צִפּוֹרֵי קִרְיָה יְפֵהפִיָּה
לֹא אוֹמְרוֹת "בֹּקֶר טוֹב"
הֵן אוֹמְרוֹת: "הַלְלוּיָהּ!"

הֶהָרִים שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם
פְּנִינָה בְּתוֹךְ קוֹנְכִיָּה.
וְצִפֳּרִים יוֹשְׁבוֹת עַל אֶבֶן
מְהַלְּלוֹת לָהּ: "הַלְלוּיָהּ!"

א. מה מיוחד בציפורים הירושלמיות, לפי שולמית כהן אסיף? מהו כוחן, והאם הן שונות מציפורים אחרות?

ב. מי, מלבד הציורים, משמעותי בשיר?

ג. הציפור הלאומית שלנו היא ה**דוּכִיפַת**. כתבו לה בית משלה בשיר. הקפידו על מספר השורות בבית, על חריזה ועל הסגנון.

מֵעַל פִּסְגַּת הַר הַצּוֹפִים / אֲבִיגְדוֹר הַמֵּאִירִי

נוסח מספר 1

מֵעַל פִּסְגַּת הַר הַצּוֹפִים
אֶשְׁתַּחֲוֶה לָךְ אַפַּיִם ;
מֵעַל פִּסְגַּת הַר הַצּוֹפִים
שָׁלוֹם לָךְ, יְרוּשָׁלַיִם.
מֵאָה דוֹרוֹת חָלַמְתִּי עָלַיִךְ
לִזְכּוֹת לִרְאוֹת בְּאוֹר פָּנַיִךְ.

יְרוּשָׁלַיִם, יְרוּשָׁלַיִם,
הָאִירִי פָּנַיִךְ לִבְנֵךְ.
יְרוּשָׁלַיִם, יְרוּשָׁלַיִם
מֵחָרְבוֹתַיִךְ אֶבְנֵךְ.

בְּלֵב בּוֹטֵחַ בָּאתִי הֲלוֹם
הָקִים אֶת הֲרִיסוֹתַיִךְ
אַךְ אֵיךְ אֶבְנֶה אֶת בֵּית מִקְדָּשֵׁךְ
אִם אֵין שָׁלוֹם בֵּין בָּנַיִךְ?
סְפָרַדִּים, אַשְׁכְּנַזִּים, תֵּימָנִים, פָּלָשִׁים
אוּרְפָלִים וְגוּרְגִ׳ים וַחֲרֵדִים וְחָפָשִׁים

יְרוּשָׁלַיִם, יְרוּשָׁלַיִם
לֹא זֹאת חָזִיתִי בַּחֲלוֹם!
יְרוּשָׁלַיִם, יְרוּשָׁלַיִם
בֵּין בָּנַיִךְ הַשְׁרִי נָא שָׁלוֹם!

נוסח מספר 2

מעל פסגת הר הצופים

מעל פסגת הר הצופים
אשתחוה לך אפיים
מעל פסגת הר הצופים
שלום לך ירושלים!
אלפי דורות חלמתי עלייך,
לראות, לזכות, באור פנייך!

ירושלים, ירושלים,
האירי פנייך לבנך!
ירושלים, ירושלים"
מחרבותייך אבנך!

מעל פסגת הר הצופים
אשתחוה לך אפיים
מעל פסגת הר הצופים
שלום לך ירושלים!
באלפי ברכות היי ברוכה!
מקדש, מלך, עיר מלוכה!

ירושלים, ירושלים,
אני לא אזוז מפה!
ירושלים, ירושלים,
יבוא המשיח, יבוא!

משימות

השיר מופיע בשני נוסחים: נוסח מס׳ 2 המוכר יותר הוא מאוחר יותר.

1. מדוע הדובר פונה אל העיר דווקא מהר הצופים?
2. בנוסח מספר 2 חסרים שני בתים הקיימים בנוסח מספר 1 אלו הם?
3. מדוע נעשו שינויים אלה לדעתכם?
4. העתיקו את השורות בשיר המעידות כי בירושלים אוכלוסייה מגוונת (נוסח מס׳ 1).
5. השלום יכול להיות **פנימי** (בין האזרחים החיים בארץ שלנו), אך הוא יכול להיות גם שלום **חיצוני** (בינינו ובין שכנינו). על איזה שלום מדבר הדובר בשיר? (נוסח מספר 1).
6. קראו את השיר שלפניכם.

סָלָאם / מוש בן-ארי

עוֹד יָבוֹא שָׁלוֹם עָלֵינוּ
עוֹד יָבוֹא שָׁלוֹם עָלֵינוּ
עוֹד יָבוֹא שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כֻּלָּם.
סָלָאם, עָלֵינוּ וְעַל כָּל הָעוֹלָם
סָלָאם, סָלָאם
סָלָאם, עָלֵינוּ וְעַל כָּל הָעוֹלָם
סָלָאם, סָלָאם.

א. מדוע בחר מוש בן-ארי לשלב בשיר מילים בערבית?
ב. האם כדי להשיג שלום יש צורך בשפה משותפת?
ג. בין מי למי יבוא שלום בשיר זה?
ד. האם השיר **אוֹפְּטִימִּי** (חיובי) או **פֶּסִּימִּי** (שלילי)?